

KTH Teknikvetenskap

SF1624 Algebra och geometri Måndagen 19 januari, 2015

Skrivtid: 14.00-19.00

Tillåtna hjälpmedel: inga

Examinator: Roy Skjelnes

Tentamen består av nio uppgifter som vardera ger maximalt fyra poäng.

Del A på tentamen utgörs av de tre första uppgifterna. Till antalet erhållna poäng från del A adderas dina bonuspoäng. Poängsumman på del A kan dock som högst bli 12 poäng. Bonuspoängen beräknas automatiskt. Antal bonuspoäng framgår från resultatsidan.

De tre följande uppgifterna utgör del B och de tre sista uppgifterna del C, som främst är till för de högre betygen.

Betygsgränserna vid tentamen kommer att ges av

Betyg	A	B	C	D	E	Fx
Total poäng	27	24	21	18	16	15
varav från del C	6	3	–	–	–	–

För full poäng på en uppgift krävs att lösningen är väl presenterad och lätt att följa. Det innebär speciellt att införda beteckningar ska definieras, att den logiska strukturen tydligt beskrivs i ord eller symboler och att resonemangen är väl motiverade och tydligt förklarade. Lösningar som allvarligt brister i dessa avseenden bedöms med högst två poäng.

Var god vänd!

DEL A

1. För varje tal a har vi ekvationssystemet

$$\begin{cases} x + y + z & = 1 \\ 2x + ay + 3z & = 1 \\ 3x + (a + 1)y + az & = 2. \end{cases}$$

- (a) Bestäm för vilka värden på parametern a systemet har en lösning; inga lösningar; oändligt många lösningar. **(3 p)**
 (b) Lös ekvationssystemet när $a = 1$. **(1 p)**

2. Betrakta följande vektorer i $\mathbb{R}^3$:

$$\vec{v} = \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \\ 3 \end{bmatrix} \quad \vec{w} = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \vec{u} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad \vec{z} = \begin{bmatrix} 0 \\ -2 \\ 4 \end{bmatrix}.$$

- (a) Bestäm en ekvation för planet $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$. **(1 p)**
 (b) Ligger vektorn $\vec{z}$ i $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$? **(1 p)**
 (c) Bildar $\vec{v}, \vec{w}, \vec{u}$ en bas för $\mathbb{R}^3$? **(1 p)**
 (d) Beräkna rangen av matrisen **(1 p)**

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 0 \\ -1 & 0 & 2 & -2 \\ 3 & 1 & 1 & 4 \end{bmatrix}.$$

3. Anpassa kurvan $y = ax^2 + bx + c$ med minstakvadratmetoden till följande tabell av mätdata

x	-1	0	1	2
y	2	0	2	4

(4 p)

DEL B

4. Planet H ges av ekvationen $3x - 5y + 3z = 0$.
- (a) Bestäm en orthonormal (ON) bas β för H . **(1 p)**
  - (b) Utvidga β till en ON-bas för $\mathbb{R}^3$. **(1 p)**
  - (c) Låt $T: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$ vara ortogonala projektionen på H . Bestäm en matrisrepresentation för T . **(2 p)**
5. Enligt *Cayley-Hamiltons sats* gäller att varje kvadratisk matris uppfyller sin egen karaktäristiska ekvation. Betrakta matrisen
- $$A = \begin{bmatrix} 0 & -2 & 1 \\ -2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}.$$
- (a) Bestäm alla egenvektorer till A med egenvärde 2. **(1 p)**
  - (b) Beräkna det karaktäristiska polynomet $P_A(x)$ för matrisen A . **(2 p)**
  - (c) Verifiera att Cayley-Hamiltons sats gäller för matrisen genom att beräkna $P_A(A)$. **(1 p)**
6. Linjen L i $\mathbb{R}^3$ går genom origo. En riktningsvektor för linjen bildar vinkeln 60° mot den positiva x-axeln och vinkeln 45° mot den positiva y-axeln. Linjen L skär planet
- $$x + \sqrt{2}y - 3z = 6$$
- i punkten P . Bestäm P . **(4 p)**

Var god vänd!

DEL C

7. I datortomografi behöver man kunna hålla reda på alla linjer i planet genom att ge dem *koordinater*. Ett sätt att göra det är genom att till en linje i planet tillordna paret (r, φ) där $r > 0$ och $0 \leq \varphi < 2\pi$ fås genom att $(r \cos \varphi, r \sin \varphi)$ är den punkt på linjen som ligger närmast origo. Vi är bara intresserade av linjer som inte går genom origo.

(a) Bestäm en ekvation på formen $ax + by + c = 0$ för linjen med koordinater (r, φ) .

(2 p)

(b) Visa att linjerna (r_1, φ_1) och (r_2, φ_2) är parallella om och endast om

(2 p)

$$\cos(\varphi_1) \sin(\varphi_2) = \cos(\varphi_2) \sin(\varphi_1).$$

8. Kurvan C i $\mathbb{R}^2$ ges av ekvationen $3x^2 - 10xy + 3y^2 + 12 = 0$. Låt $\beta = \{\vec{u}, \vec{v}\}$ vara basen med vektorerna

$$\vec{u} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad \vec{v} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} -1 \\ 1 \end{bmatrix}.$$

Visa att koordinatvektorerna $\begin{bmatrix} z \\ w \end{bmatrix}$ för vektorer på kurvan C , med avseende på basen β , satisfierar ekvationen $z^2 - 4w^2 = 6$.

(4 p)

9. Låt P_n vara vektorrummet av polynom $p(x)$ av grad högst n . Den linjära avbildningen $T: P_n \rightarrow P_n$ definieras som

$$T(p(x)) = \frac{1}{x}(p(x) - p(0)).$$

(a) Låt $n = 3$. Bestäm matrisrepresentationen till avbildningen T med avseende på basen $\{1, x, x^2, x^3\}$.

(1 p)

(b) Låt $n = 10$. Bestäm det minsta heltalet m sådan att $T^m = 0$.

(1 p)

(c) Låt $n = 100$. Bestäm alla egenvärden och egenvektorer av avbildningen T .

(2 p)

SF1624 Algebra och geometri
Lösningsförslag till tentamen 2015-01-19

DEL A

1. För varje tal a har vi ekvationssystemet

$$\begin{cases} x + y + z & = 1 \\ 2x + ay + 3z & = 1 \\ 3x + (a + 1)y + az & = 2. \end{cases}$$

- (a) Bestäm för vilka värden på parametern a systemet har en lösning; inga lösningar; oändligt många lösningar. **(3 p)**
 (b) Lös ekvationssystemet när $a = 1$. **(1 p)**

Lösningsförslag. (a) Systemet har 3 ekvationer och 3 obekanta. Gausselimination ger

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 2 & a & 3 & 1 \\ 3 & a+1 & a & 2 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} r_1 \\ r_2 - 2r_1 \\ r_3 - 3r_1 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & a-2 & 1 & -1 \\ 0 & a-2 & a-3 & -1 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} r_1 \\ r_2 \\ r_3 - r_2 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & a-2 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & a-4 & 0 \end{bmatrix}.$$

Koefficientmatrisen har här determinant $(a - 2)(a - 4)$, så om $a \neq 2$ och $a \neq 4$ har systemet exakt en lösning. Om $a = 4$ får vi ett konsistent system med en nollrad, så att det finns oändligt många lösningar. Om $a = 2$ får vi systemet

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & -2 & 0 \end{bmatrix}$$

vilket uppenbarligen inte är konsistent; inga lösningar.

(b) När $a = 1$:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & -1 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & -3 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & -1 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & -1 & 0 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{bmatrix};$$

lösningen är $x = 0, y = 1, z = 0$.

Svar.

2. Betrakta följande vektorer i $\mathbb{R}^3$:

$$\vec{v} = \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \\ 3 \end{bmatrix} \quad \vec{w} = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \vec{u} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad \vec{z} = \begin{bmatrix} 0 \\ -2 \\ 4 \end{bmatrix}.$$

- (a) Bestäm en ekvation för planet $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$. (1 p)
 (b) Ligger vektorn $\vec{z}$ i $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$? (1 p)
 (c) Bildar $\vec{v}, \vec{w}, \vec{u}$ en bas för $\mathbb{R}^3$? (1 p)
 (d) Beräkna rangen av matrisen (1 p)

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 0 \\ -1 & 0 & 2 & -2 \\ 3 & 1 & 1 & 4 \end{bmatrix}.$$

Lösningförslag. (a) Vektorerna $\vec{v}$ och $\vec{w}$ är linjärt oberoende, så $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$ är mycket riktigt ett plan (genom origo). En normalvektor till planet är

$$\vec{v} \times \vec{w} = \left[\begin{vmatrix} -1 & 0 \\ 3 & 1 \end{vmatrix}, - \begin{vmatrix} 1 & 1 \\ 3 & 1 \end{vmatrix}, \begin{vmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 0 \end{vmatrix} \right]^T = [-1, 2, 1]^T = \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 1 \end{bmatrix}.$$

En ekvation (i koordinater (x_1, x_2, x_3)) är därmed $-x_1 + 2x_2 + x_3 = 0$.

(b) Vi har att $-1 \cdot 0 + 2(-2) + 4 = 0$, så $\vec{z}$ ligger i $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$.

(c) Vi kollar om $\vec{u}$ ligger i planet: $-1 + 2 \cdot 2 + 1 = 4 \neq 0$, så $\vec{u}$ ligger ej i planet $\text{Span}(\vec{v}, \vec{w})$. Detta medfö att $\vec{v}, \vec{w},$ och $\vec{u}$ är 3 linjärt oberoende vektorer i $\mathbb{R}^3$, så de bildar en bas för $\mathbb{R}^3$.

(d) Matrisen A har kolonnerna $\vec{v}, \vec{w}, \vec{u},$ och $\vec{z}$. Rangen av matrisen är därmed 3, eftersom kolonnrummet har dimension 3.

Svar.

3. Anpassa kurvan $y = ax^2 + bx + c$ med minstakvadratmetoden till följande tabell av mätdata

x	-1	0	1	2
y	2	0	2	4

(4 p)

Lösningförslag. Dessa mätdata ger ett ekvationssystem i a , b , och c , med utökad matris

$$\begin{bmatrix} 1 & -1 & 1 & 2 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 & 2 \\ 4 & 2 & 1 & 4 \end{bmatrix}.$$

Låt $\vec{d}$ vara den 4:e kolonnen och skriv $\vec{x} = [a, b, c]^T$, då är systemet $A\vec{x} = \vec{d}$, där A är koefficientmatrisen. Vi tittar nu på systemet $A^T A \vec{x} = A^T \vec{d}$:

$$A^T A = \begin{bmatrix} 18 & 8 & 6 \\ 8 & 6 & 2 \\ 6 & 2 & 4 \end{bmatrix}, \quad A^T \vec{d} = \begin{bmatrix} 20 \\ 8 \\ 8 \end{bmatrix}.$$

Vi löser systemet:

$$\begin{aligned} \begin{bmatrix} 18 & 8 & 6 & 20 \\ 8 & 6 & 2 & 8 \\ 6 & 2 & 4 & 8 \end{bmatrix} &\sim \begin{bmatrix} 9 & 4 & 3 & 10 \\ 4 & 3 & 1 & 4 \\ 3 & 1 & 2 & 4 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} r_1 - 2r_2 \\ r_2 \\ r_3 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 & 2 \\ 4 & 3 & 1 & 4 \\ 3 & 1 & 2 & 4 \end{bmatrix} \sim \\ &\sim \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 & 2 \\ 0 & 11 & -3 & -4 \\ 0 & 7 & -1 & -2 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} r_1 \\ r_2 - 3r_3 \\ r_3 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 & 2 \\ 0 & -10 & 0 & 2 \\ 0 & 7 & -1 & -2 \end{bmatrix}. \end{aligned}$$

Så $b = -\frac{1}{5}$; då $-\frac{7}{5} - c = -2$, så att $c = \frac{3}{5}$; sedan $a + \frac{2}{5} + \frac{3}{5} = 2$, så $a = 1$.

Kurvan som enligt minstakvadratmetoden är bäst anpassad är $y = x^2 - \frac{1}{5}x + \frac{3}{5}$.

Svar.

DEL B

4. Planet H ges av ekvationen $3x - 5y + 3z = 0$.
- (a) Bestäm en orthonormal (ON) bas β för H . **(1 p)**
- (b) Utvidga β till en ON-bas för $\mathbb{R}^3$. **(1 p)**
- (c) Låt $T: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$ vara ortogonala projektionen på H . Bestäm en matrisrepresentation för T . **(2 p)**

Lösningförslag. (a) Vi har att $\dim H = 2$, så vi ska hitta 2 oberoende vektorer i H för att få en bas. Genom att sätta $y = 0$ hittar vi vektorn $\vec{a} = [1, 0, -1]^T$; genom att sätta $z = 0$ hittar vi vektorn $\vec{b} = [5, 3, 0]^T$. De är oberoende, så de bildar en bas för H .

Med Gram-Schmidt-metoden får vi en ortogonal bas: $\text{proj}_{\vec{a}}\vec{b} = t\vec{a}$, med $t = \frac{\vec{b}\cdot\vec{a}}{\vec{a}\cdot\vec{a}} = \frac{5}{2}$; då bildar $\vec{a}$ och $\vec{c} = \vec{b} - t\vec{a} = \vec{b} - \frac{5}{2}\vec{a} = [\frac{5}{2}, 3, \frac{5}{2}]^T$ en ortogonal bas för H . Även $\vec{a}$ och $2\vec{c} = [5, 6, 5]^T$ gör detta. Till slut får vi en ON-bas genom att dela varje vektor genom sin längd: $\frac{1}{\sqrt{2}}\vec{a} = [\frac{1}{\sqrt{2}}, 0, -\frac{1}{\sqrt{2}}]$ och $\frac{1}{\sqrt{86}}\vec{c} = \frac{1}{\sqrt{86}}[5, 6, 5]^T$ bildar en ON-bas för H .

(b) Det är bara att lägga till en enhetsnormalvektor till H , tex: $\vec{d} = \frac{1}{\sqrt{43}}[3, -5, 3]^T$.

(c) Vi vet att $T(\vec{a}) = \vec{a}$, $T(\vec{c}) = \vec{c}$, och $T(\vec{d}) = \vec{0}$. Så i basen $\{\vec{a}, \vec{c}, \vec{d}\}$ har T matrisrepresentationen
$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Svar.

5. Enligt *Cayley-Hamiltons sats* gäller att varje kvadratisk matris uppfyller sin egen karaktäristiska ekvation. Betrakta matrisen

$$A = \begin{bmatrix} 0 & -2 & 1 \\ -2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}.$$

- (a) Bestäm alla egenvektorer till A med egenvärde 2. (1 p)
 (b) Beräkna det karaktäristiska polynomet $P_A(x)$ för matrisen A . (2 p)
 (c) Verifiera att Cayley-Hamiltons sats gäller för matrisen genom att beräkna $P_A(A)$. (1 p)

Lösningförslag. (a) Vi beräknar nollrummet $\text{Ker}(A - 2I)$:

$$\begin{bmatrix} -2 & -2 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \\ 1 & 1 & -2 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & -2 \\ -2 & -2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & -2 \\ 0 & 0 & -3 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Så nollrummet $\text{Ker}(A - 2I)$ spänns upp av $[1 \ -1 \ 0]^T$. Egenvektorerna med egenvärdet 2 är exakt alla **nollskilda** multipler av denna vektor.

(b) Vi har att

$$\det(A - \lambda I) = \begin{vmatrix} -\lambda & -2 & 1 \\ -2 & -\lambda & 1 \\ 1 & 1 & -\lambda \end{vmatrix} = -\lambda^3 - 2 - 2 + \lambda + \lambda + 4\lambda = -\lambda^3 + 6\lambda - 4.$$

Det karaktäristiska polynomet $P_A(x)$ är $x^3 - 6x + 4$.

(c) Vi beräknar att

$$A^2 = \begin{bmatrix} 0 & -2 & 1 \\ -2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 0 & -2 & 1 \\ -2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5 & 1 & -2 \\ 1 & 5 & -2 \\ -2 & -2 & 2 \end{bmatrix}$$

och att

$$A^3 = \begin{bmatrix} 0 & -2 & 1 \\ -2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 5 & 1 & -2 \\ 1 & 5 & -2 \\ -2 & -2 & 2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -4 & -12 & 6 \\ -12 & -4 & 6 \\ 6 & 6 & -4 \end{bmatrix}.$$

Observera att den konstanta termen 4 i polynomet blir $4A^0 = 4I$. Vi ser nu att

$$A^3 - 6A + 4I = \begin{bmatrix} -4 & -12 & 6 \\ -12 & -4 & 6 \\ 6 & 6 & -4 \end{bmatrix} - 6 \begin{bmatrix} 0 & -2 & 1 \\ -2 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 4 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix},$$

vilket stämmer.

Svar.

6. Linjen L i $\mathbb{R}^3$ går genom origo. En riktningsvektor för linjen bildar vinkeln 60° mot den positiva x-axeln och vinkeln 45° mot den positiva y-axeln. Linjen L skär planet

$$x + \sqrt{2}y - 3z = 6$$

i punkten P . Bestäm P .

(4 p)

Lösningförslag. Låt $\vec{u} = \begin{bmatrix} a \\ b \\ c \end{bmatrix}$ vara en normerad riktningsvektor till L och låt $\vec{e}_x$, $\vec{e}_y$ och $\vec{e}_z$ vara standardbasvektorerna. Då är $a = \vec{u} \cdot \vec{e}_x = \|\vec{u}\| \cdot \|\vec{e}_x\| \cdot \cos 60^\circ = 1/2$ och $b = \vec{u} \cdot \vec{e}_y = \|\vec{u}\| \cdot \|\vec{e}_y\| \cdot \cos 45^\circ = 1/\sqrt{2}$. Eftersom $\vec{u}$ är normerad har vi att $c = \pm\sqrt{1 - a^2 - b^2} = \pm 1/2$.

Låt $\vec{n} = \begin{bmatrix} 1 \\ \sqrt{2} \\ -3 \end{bmatrix}$ som ju är en normalvektor till planet. Om $c = 1/2$ är $\vec{u} \cdot \vec{n} = 0$ vilket betyder att linjen L är parallell med planet. Men detta är omöjligt eftersom vi vet att L skär planet utan att ligga i planet (för planet innehåller inte origo). Alltså är $c = -1/2$.

Skärningspunkten P ligger på linjen L så den kan skrivas $P = t\vec{u}$ för något reellt tal t . Eftersom P ligger i planet gäller att $\vec{n} \cdot (t\vec{u}) = 6$ så

$$t = \frac{6}{\vec{n} \cdot \vec{u}} = \frac{6}{3} = 2.$$

Punkten P har alltså koordinaterna $(1, \sqrt{2}, -1)$.

DEL C

7. I datortomografi behöver man kunna hålla reda på alla linjer i planet genom att ge dem *koordinater*. Ett sätt att göra det är genom att till en linje i planet tillordna paret (r, φ) där $r > 0$ och $0 \leq \varphi < 2\pi$ fås genom att $(r \cos \varphi, r \sin \varphi)$ är den punkt på linjen som ligger närmast origo. Vi är bara intresserade av linjer som inte går genom origo.

(a) Bestäm en ekvation på formen $ax + by + c = 0$ för linjen med koordinater (r, φ) .

(2 p)

(b) Visa att linjerna (r_1, φ_1) och (r_2, φ_2) är parallella om och endast om

(2 p)

$$\cos(\varphi_1) \sin(\varphi_2) = \cos(\varphi_2) \sin(\varphi_1).$$

Lösningförslag. (a) Låt (r, φ) vara en given linje. Då är $[r \cos \varphi, r \sin \varphi]^T$ och speciellt $[\cos \varphi, \sin \varphi]^T$ normalvektorer till linjen. Dvs. vi kan sätta $a = \cos \varphi$ och $b = \sin \varphi$. Linjen går genom punkten $(r \cos \varphi, r \sin \varphi)$; detta ger att $c = -r$. Ekvationen blir $(\cos \varphi)x + (\sin \varphi)y - r = 0$.

(b) Linjerna (r_1, φ_1) och (r_2, φ_2) är parallella om och endast om deras normalvektorer är parallella. Två vektorer är parallella om och endast om determinanten är noll, dvs. att $\begin{vmatrix} \cos \varphi_1 & \cos \varphi_2 \\ \sin \varphi_1 & \sin \varphi_2 \end{vmatrix} = 0$. Detta är i sin tur ekvivalent med att $\cos(\varphi_1) \sin(\varphi_2) = \cos(\varphi_2) \sin(\varphi_1)$.

Svar.

8. Kurvan C i $\mathbb{R}^2$ ges av ekvationen $3x^2 - 10xy + 3y^2 + 12 = 0$. Låt $\beta = \{\vec{u}, \vec{v}\}$ vara basen med vektorerna

$$\vec{u} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \text{och} \quad \vec{v} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} -1 \\ 1 \end{bmatrix}.$$

Visa att koordinatvektorerna $\begin{bmatrix} z \\ w \end{bmatrix}$ för vektorer på kurvan C , med avseende på basen β , satisfierar ekvationen $z^2 - 4w^2 = 6$. **(4 p)**

Lösningförslag. Låt σ vara standardbasen. För en vektor $\vec{p}$ i $\mathbb{R}^2$ vet vi då att

$$[\vec{p}]_{\sigma} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} [\vec{p}]_{\beta},$$

så koordinatvektorer $\begin{bmatrix} x & y \end{bmatrix}^T$ för punkter på kurvan i standardbasen är relaterade till koordinatvektorer $\begin{bmatrix} z & w \end{bmatrix}^T$ enligt följande

$$\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} z \\ w \end{bmatrix}.$$

Vi vet även att

$$\begin{bmatrix} x & y \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 & -5 \\ -5 & 3 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = -12.$$

Nu byter vi ut $\begin{bmatrix} x & y \end{bmatrix}^T$ med uttrycket för $\begin{bmatrix} z & w \end{bmatrix}^T$. Eftersom

$$\begin{aligned} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 & -5 \\ -5 & 3 \end{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} &= \frac{1}{2} \begin{bmatrix} -2 & -2 \\ -8 & 8 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} = \\ &= \frac{1}{2} \begin{bmatrix} -4 & 0 \\ 0 & 16 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -2 & 0 \\ 0 & 8 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

får vi ekvationen $-2z^2 + 8w^2 = -12$ för C , eller också ekvationen $z^2 - 4w^2 = 6$ (ekvivalent med den förra).

Svar.

9. Låt P_n vara vektorrummet av polynom $p(x)$ av grad högst n . Den linjära avbildningen $T: P_n \rightarrow P_n$ definieras som

$$T(p(x)) = \frac{1}{x}(p(x) - p(0)).$$

- (a) Låt $n = 3$. Bestäm matrisrepresentationen till avbildningen T med avseende på basen $\{1, x, x^2, x^3\}$. **(1 p)**
 (b) Låt $n = 10$. Bestäm det minsta heltalet m sådan att $T^m = 0$. **(1 p)**
 (c) Låt $n = 100$. Bestäm alla egenvärden och egenvektorer av avbildningen T . **(2 p)**

Lösningförslag. (a) Vi har att $T(1) = 0$; $T(x) = 1$; $T(x^2) = x$; $T(x^3) = x^2$. Matrisen blir

$$\begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

(b) Vi ser att $T(x^k) = x^{k-1}$ för $k \geq 1$, medan $T(1) = 0$. Vi har även att $T^2(x^k) = x^{k-2}$ för $k \geq 2$, medan $T^2(x^l) = 0$ för $l < 2$. På liknande sätt får vi att $T^9(x^{10}) = x$; $T^{10}(x^{10}) = 1$; och $T^{11}(x^{10}) = 0$. Självklart gäller även att $T^{11}(x^k) = 0$ för alla $k \leq 10$. Så $m = 11$ är det minsta heltalet så att $T^m = 0$.

(c) Vi inser nu att T^{101} är noll-avbildningen, dvs. $T^{101} = 0$. Om $\vec{v}$ är en egenvektor med egenvärde λ , då har vi att $T(\vec{v}) = \lambda\vec{v}$. Det följer då att $T^{101}(\vec{v}) = \lambda^{101}(\vec{v})$, så $\lambda^{101} = 0$, så $\lambda = 0$. Med andra ord har vi att 0 är det enda egenvärdet. Eftersom $T(p_{100}x^{100} + \dots + p_1x + p_0) = p_{100}x^{99} + \dots + p_2x + p_1$, gäller $T(p(x)) = 0$ om och endast om $p_{100} = \dots = p_1 = 0$ om och endast om $p(x)$ är ett konstant polynom. De enda egenvektorer (nödvändigtvis med egenvärdet 0) är då de konstanta nollskilda polynomen. (Egenrummet har dimension 1.)
